По конфіскаті — наклад другий.

Ч. 8 (162). Львів, пятниця 12. січня 1923. Почтову належність оплачено гуртом. Рік II.

...ЬКИЙ ВІСТНИК

РЕДАКЦІЯ И АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10., II. пов.
Конто почт. щад. 143.322.
Адресс для телеграмів Громадський Вістник Львів.
Нач. Редактор приймає від 10—11 год. передпол.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 5000 Мп.
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 10 фр. фр., Італії 10 лірів, Німеччині 7500 н. марок, Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. корон, Румунія 50 лей, Болгарії 50 левів, Австрії 7500 мп. Зміна адресс 300 мп.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.
Ціна примірника 200 мп.

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО РАНО.

ВИДАЄ: ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО“.

Львів, 10. січня 1923.

Направа чи дальший розвал?

В памятні грудневі дні, коли від руки Поляка згинув найвисший репрезентант польської держави Нарутовіч, до стерна державної влади був покликаний уряд ген. Сікорского, який мав бути урядом твердої влади, який мав здійснити й перевести в життя престіж міцної влади.

Минає сими днями місяць керування країною сим урядом й являється можливим вже підвести певні підрахунки спроб творчої роботи, переведеної урядом ген. Сікорского.

Це підведення підрахунків й поставлення прогнозів що до тих можливостей, які має теперішній уряд, тим більше являється необхідним, що останні відомости дають підстави до висновків, що премієрство Сікорского, яке з початку уважалось тимчасовим, має великі шанси затягнутись на довший час. Отже та тверда рука, яку має здійснювати в своюму урядуванні теперішній премієр, та направа Річипосполитої Польської, яку він має переводити в життя, будуть характеризувати провідні лінії й шляхи польської політики на певний довший термін.

Вирази „тверда рука“, „сильна влада“ в часи післявійськові, в часи, коли авторітет державної влади значно знизився, стали дуже популярними. Але дійсність показала, що дуже мало було випадків, коли ці дезідерати, які ставляться до влади широким загалом, справді вдавалось реалізувати в життя. Вже самий цей факт, який дається досвідом останніх років, примушує ставитись скептично до заходів збудувати тверду владу в Польщі, які поставив своїм завданням ген. Сікорскі.

Перегляд того, що зроблено урядом ген. Сікорского, розгляд тієї міжпартійної конюнктури, в якій він перебуває, ці сумніви, цей скептицизм мусить ще збільшити.

Тверда влада є перш за все ряд чинів, а не серія декляраціЙ, розмов й промов. Останнім способом реалізував „тверду“ владу блаженної памяти Керенський в Росії, і результати такого здійснення „твердої“ влади всім відомі. Те, як реалізує „тверду“ владу ген. Сікорскі більш усього і скорійше всього нагадує методи Керенського. Багато видано їм декляраций, закликів, усовіщань й дуже мало виявлено чину, справжньої безпосередної активности. Бо такі вияви активности, як арештування пари ендецьких публіцистів на кілька днів, можуть видатись виявом активности влади „твердої руки“ хиба лише в Польщі.

В найважніших справах, які нищать й руйнують Річ Посполиту Польську, ген. Сікорским або нічого не зроблено або зроблено до смішного мало. Справа чисто адміністративного апарату, який змагається здійснювати в свойому урядуванню партійні, а не державні цілі, обмежилася звільненням кількох висчих урядовців в міністерстві внутрішніх справ. Справа дорожнечі й справа фінансів, без полагодження яких не можлива дійсна направа Польщі, зостались зовсім нерозвязаними й незачепленими. Хоч минуло вже два місяці з часу обняття ген. Сікорским влади, його уряд далі нарад, комісий, обіцявок не пішов. А тим часом він стратив навіть того управителя фінансами, що його мав, на уряді якого лишилося порожне місце, дорожнеча зросла за два місяці що найменше на 60 процент, а доляр піднісся до 20 тисяч марок. Всі ці наслідки й результати о стільки малі, що маємо повне право сказати, що обіцянки „твердої руки“ і „сильної влади“ тепер після двох місяців можуть справити лише гумористичне враження.

Коли так нещасливо виглядають дотеперішні спроби уряду ген. Сікорского урятувати ситуацію, то його майбутні близчі перспективи заповідаються ще менш сприятливо. Являється незаперечним фактом, що цей уряд не буде мати опертя в соймі, що він не буде спіратися на певну тривалу більшість. А завдання керувати країною й зорганізувати тверду владу при істнуванні парляменту, ворожого в своїй більшости до цього уряду, являється своєрідною квадратурою кола, проблемою, яка цілком не надається до розвязки.

При цій ситуації відповідь на те питання, яке поставлено в заголовку статті, являється цілком виразною й недвозначною.

Життя й надії підуть своєю чергою.

Банкроцтво фашизму.

Останні події в політичному житті Італії вказують, що короткий період спокою, який наступив було після фашитського перевороту, закінчується і, що Італія знову стає ареною гострої політичної борні, з такими акцесоріями як стріляннина на вулицях, розгроми льокалів, редакцій і друкарень противних партій, вбивства і т. д.

Слід булоб блище приглянутися внутрішним подіям в Італії, бо вони дають вельми цінні досвіди для всякої суспільности, як не повинна вона поступати в політичній боротьбі, як-що справді добра бажає вона своїй державі.

Фашизм. Зродився він у 1919 році, як реакція проти страйкової й переворотницької акції італійських робітників, серед яких у тому часі незвичайно швидко поширився комунізм. Насильницькі методи боротьби, вжиті робітництвом, зробили внутрішне положення Італії похожим на мехіканське. Економічна кріза на спілку з анархією внутрі суспільности швидким темпом наближували Італію до того положення, в якому вона була в середновічу й у починах Ренесансу. Ось ґрунт, на якому розкішно розрісся фашизм. Фашистську думку кинено між суспільність з кінцем 1919 р., а вже в перших місяцях 1920 р. вона захопила дуже широкі верства громадянства, яким за багато було анархії. На своїм прапорі фашизм виписав ось які гасла: „Добро нації передусім!“ — „Державі треба твердої влади!“ Здавалосяб, що ці гасла підуть у парі з обороною авторітету істнуючого закону, бо щож инше, як не закон обєднює націю в державу? Тимчасом фашисти, цілком таксамо як і комуністи, відложили законність на бік і рішили насиляя комуністів побивати тільки — насиллям.

Ось тут стичний пункт між фашизмом і комунізмом; оба вони є тільки двома галузями одного й того самого пня. Оба вони відкинули істнуючий законний устрій, як щось невистарчаючого, оба вони замінили силу авторітету закону — силою фізичною, оба стали на ґрунті права сили. Для обох них „тверда влада“ не є нічим иншим, як необмеженою диктатурою одиниць, у якій місце закону замінити повинен особистий погляд, віра, настрій, каприз — диктатора. Оба вони є отож дітьми одного й того самого світогляду, а супроти цього їхню ріжницю кличів і ідей уважати треба за річ другорядну.

1920—1921 роки принесли стертя двох ідей насилля. Були моменти такого внутрішнього хаосу в Італії, що здавалося, що оця держава розлетиться на ряд самостійних міст, містечок і округів під владою раз одної, то знов другої партії, які стоятимуть у вічній війні поміж собою. Ідея „сила перед правом“ збирала загальні тріюмфи.

З цього страшного положення Італію спасти могла лише остаточна і повна перемога одної з воюючих сторін. Цю перемогу приніс 1922 р. фашизмові.

Громадянство на хвилю віддихнуло спокійно. Диктатор фашистів Муссоліні urbi et orbi заявив: „sic volo sic iubeo“ — ніякі „більшости“ ні „меншости“ не мають нічо до говорення і до вирішування, демократизм є глупою формою влади. Диктатура фашизму.

Але тут влада Муссоліні нечайно зустріла опір у нутрі самої таки фашистської орґанізації. Нічо дивного. Раз у людей, вихованих на підставах ідеї „сила перед правом“, виринули сумніви, чи якраз погляди Муссоліні, його воля, його програма є корисна для „добра нації“, то противникам думок Муссоліні нічо иншого не остало, як — хопити за зброю, щоби „переконати“ суспільність, що якраз вони не помиляються, а Муссоліні і його адгеренти ведуть державу хибними шляхами. Що ж нового приніс Італії фашизм? Нічого. Нездорові форми суспільного життя, накинені на громадянство комуністами в 1919 р. остали ці самі: вивішено тільки чорний фашистський прапор над червоною комуністичною анархією.

Можливо, що Муссоліні зрозумів нарешті, на скільки шкідливе для суспільности є виховування її не в пошані до авторітету закону, а в ґльоріфікації сили. Сталося диво: фашистський диктатор почав демократизуватися, заявив, що державу поставити треба на трівких підставах законности, а не на змінчивих і капризних патріотичних, чи яких там инших настроях юрби. Розвязав ото-ж фашистські організації.

Але тут із Сцилі попав у Харибду: щоби зломити силу фашистів, почав орґанізувати нову силу: міліцію. Повторив ото-ж точ-в-точ те саме, що зробив уже раз у 1919. році, орґанізуючи фашистів проти комуністів. Але-ж невже міг инакше зробити ідеольоґ антідемократичного „sic volo, sic iubeo“? Та-ж увесь його світогляд кружляє

Пр. 4/23. В Імени Річипосполитої Польської! Суд окружний карний яко Трибунал пресовий у Львові рішив на внесок Прокураторії Державної, що зміст часописи „Громадський Вістник“ число 1 (155) з дня 2. січня 1923. в артикулі під заголовком 1) „Направа Річипосполитої Польської“ в уступах межи словами: а) „Инших держав а Польща стала б) загрожуючі зявища а в свій час, як також с) від слів: Не инший до кінця артикулу. г) „Відгомін процесу Ст. Федака і тов.“ в уступах від слів: Перед кількома днями до кінця. 3) „Військова бранка у Східній Галичині“ поміж словами: грабинку а характеристичне містить в собі ad 1) злочину з § 65 а з. к., ad 2 б) злочину з § 65 з. к, і проступку з § 305 закона карного, і проступку в § 24. зак. прес. з 17. XII. 1862 ч. 6/63 Д. з. д. ad 3) проступку з § 305 з. карн. узнав доконану 4. січня 1923. конфіскату за оправдану і зарядив знищення цілого накладу і видавно думаі § 493. процедури карної заказ дальшого розширювання того друкового письма. Заразом видав наказ відвічальному редакторов тої часописі, щоби се рішення помістив безплатно в найблищім числі і то на першій стороні. Невиконання того наказу потягає за собою наслідки предвиджені в § 21 зак. друк. з 17. грудня 1862 Д. п. д. № 6 ех 1863, а іменно засудження за переступство на грівну до 400 Мп. — Львів, дня 3. січня 1923.

(Підпис нечиткий.)

навколо осі: „сила перед правом“. Він не в силі перевірити, чи припадком вісь ота не є неправильна й шкідлива з точки погляду державного інтересу.

На передодні нової мехіканської анархії стоїть ото-ж Італія сьогодні. Вже йде стрілянина між „фашистами“, „міліціонерами“ й „комуністами“, братовбийча борня, бо між дітьми одної рідної мами: одного світогляду.

Відкіля узялося воно, що цей насильницький світогляд сьогодні так захопив усі европейські суспільности, які аж до 1914 року так шанували демократичні прінціпи толеранції, підчинення волі більшости? Відкіля узялося? Насильницький психоз є результатом того, що люде кепсько зрозуміли науки недавної всесвітної війни, яка доказувала, що правди ні права немає у міжнародніх відносинах, — а є тільки: гармати, насиляя, кулак

Як довго цей насильницький світогляд є важний тільки у відношенню до чужинця й зовнішного ворога, так довго все гаразд так довго він цілком правильний. Але горе народови, який прийме його при вирішуванню те-ж і своїх внутрішньо-політичних питань. Доволі виразно доказав се більшевизм у Росії і цілком виразно доказує це сучасна практика фашизму. В тому й заключається його банкроцтво: його підставні заложення є хибні, а тому мимо- і проти своєї волі він тільки руїну принести може своїй нації

Присилайте жертви на будову памятника ІВАНА ФРАНКА до Краєвого Союза Кредитового Львів, Ринок 10., ч. вил… ин. 40.000.

Чимраз більше множаться признаки, які заповідають конець польської марки. Не можна сказати на певне, що добровільні і инші мешканці теріторії, обнятої нинішньою границею Польщі, однаково щиро бажають, щоби польську марку заступити валютою, яка перестала би падати.

Дотеперішнє державне господарство Польщі це примусова спілка, в якій провід веде польська нація. На рахунок цеї спілки видається векслі, за які по думці провідників держави мали би платити всі мешканці в будуччині — але з яких на разі користає лише польська частина населення. Коли навіть взяти під увагу, що деяка скількість сього непокритого гроша йде на удержання інституцій, що служать цілому населенню, як нпр. комунікація, то всеж таки цим піддержується функції польської держави. А поза тими загально державними видатками ці, так сказати би „спільні векслі“ йдуть в сотках міліярдів на польське військо, польську поліцію, польську заграничну політику, польські школи, польську кольонізацію, для польських підприємств промислових і торговельних, на підпомагання польських рільничих господарств і т. д.

Безперечно, і в польській суспільности не всі безпосередно користають з держави, а богато навіть тратить про око, — але за це змiцнюється на загал сила польського племени приспішеним темпом і будуються підстави, з яких і теперішні пошкодовані Поляки або їх діти будуть користати. А все на рахунок примусової „спілки“.

Якже инакше виглядала би ця справа при істнуванню польської золотої валюти! Для ведення кольонізації при помочі державних фондів на таку скалю як тепер, прийшлось би стягнути податками бідних кількасот міліонів золотих грошевих одиниць. Чи се пішло би так легко? А за те, як легко було асигнувати кілька міліярдів паперових марок, які зробили ту саму роботу! І так укріпляється польськість вже чотири роки на всіх областях народнього життя.

Невеличкий приклад: в 1920 р. одержав польський кольоніст зі Сх. Галичини 3000 мк. підмоги і купив за ці гроші цілий плуг від одного жидівського купця. Від того часу сей купець, маючи досить велике підприємство, має певно в касі дещо більше, як 3000 мк., значить — ся квота лежала у нього весь час. Сьогодня він купить за неї лише чересло — отже плуг без чересла забрав у нього кольоніст за допомогою паперового гроша — переказу одержаного від польської держави. Як би хто міг обчислити ті міліярди польських марок, що кружляють у Сх. Галичині відповідно до цього, яку вони мали вартість в хвилі випуску, то довідався би, скільки тисяч вагонів збіжа, коров, безрог, курей, яєць, масла і инших продуктів нашого населення опинилося при помочі польської марки даремщиною в жолудках наших сусідів, в їх фабриках, на чім виростають і учаться тай богатіють їх діти.

При скорім обігу паперового гроша цих втрат, які в одиничних випадках творять що хвилі незамітні, але постійні недобори — не обчисляється, лише відчувається як постійний упадок вартости марки. Хто як може старається забезпечити від цих втрат: одні жадають за свої продукти вже наперед на стільки вищу ціну, щоби найвищка покривала ризико посідання польських марок, другі відсотками (до 200% в рік) хотять вирівнати майбутню втрату і очевидно находиться чимало щасливців, котрі приймаючи і позбуваючи в щасливу хвилю польські марки, доробилися цею дорогою навіть майна, подібно як ті, що їх одержували просто зпід праси. Всеж таки постійний, чим раз о більнійший випуск паперового гроша, викликав зростаюче недовіря до цих зобовязань правлячої нації, видаваних на рахунок цілої примусової „спілки“ — держави і то не лише в краю, але й заграницею. Там за польські марки можна набути значно менше реальних цінностей, чим в краю, і тому навіть кажуть, що в Польщі дешевше життя, як заграницею. Годі перечити, як взяти під увагу згаданого кольоніста і той плуг або першу ліпшу курку, яку наш селянин два роки тому продав за сто марок і які від того часу ходили по цілім повіті, а до державної каси вернули як примусова данина... Між тим за границею, як нпр. у Відні, бували навіть випадки замахів на власне життя спекулянтів, які купували польські марки, а при наглім упадку їх вартости понесли величезні втрати

Населення в краю свідоме цього, що передержування польських марок хочби короткий час наражує посідача на втрату, а так само виміна товарів, коли брати за підставу ціну в марках, наражує все одну з міняючих сторін на шкоду. Тому люде беруть за підставу ріжні можливі инші мірники вартости: збіже, золоті корони, доляри і т. п. Чинші за наєм землі визначується в вбіжу, землю продають на доляри, а урядовці порівнують свою платню і нужду до передвоєнних золотих корон (з чого готові половину опустити.) Що правда в щоденнім обороті все стрічається матеріяльні добра, яких ціна в марках є нижча від кошту витворення нових. Це товари, куплені у продуцента (все одно рільника, чи фабриканта, чи навіть за границею), яких первісний властитель не оглянувся при продажі, що за ту скількість марок не одержить назад того, чого позбувся. А ще як щасливим купуючим був хтось, що одержав марки просто зпід праси без ніякого зобовязання (державні і півдержавні підприємства), або лише на невеликий як на теперішні часи процент, то цей товар досить довго ходить по руках, довгий ланцух людей ділить між себе втрату того першого, що необачно не оцінив добре своєї праці.

Як що можна би границі Польщі замкнути герметично, щоби ніхто не вивозив за границю цього „дешевшого“ товару краєвої продукції, а заразом як би в краю витворювано подостатком всього що потрібно так, щоби можна обійтися без закупок за границею, як би через це та заграниця не користала у великій мірі з марок на це, щоби за свій дорогий товар вивезти відси богато „дешевого“ — то цей круговорот цін відбувався би лише в границях Польщі, тратили би одні мешканці, а зискували би другі. Котрі...? І тому годі повірити, щоби всі мешканці території, обнятої теперішніми польськими кордонами направду щиро бажали усунення польської марки. З кождою сталою валютою справа не піде так легко і для такого пересування вартостей треба би уживати инших богато наглядніймих і драстичнійших способів, в першу чергу податків. А ті, що платять податки, хотять мати над ними контролю... Що за дика претенсія!

(Докінчення буде.)

З Волині та Холмщини.

Де православні епископи?

Еп. Володимир Гродн. заточений в Дерман. (Дубен. п.) монастир.

Арх. Єлевферій Вилен. — в м-рі Камедулів під Краковом.

Еп. Пантелиймон Пинськ. — в Мелецькому м-рі під Ковлем.

Еп. Сергій Холм. — висланий за границю.

Все це, кажуть, зроблено з благословенія Високпреосв. Митрополита Георгія.

Білоруські посли і сенатори, разом з українськими (вони йдуть разом), внесли з приводу цього

МИХАЙЛО ВОЗНЯК.

Перед ювілеєм української книги.

Перші друковані книги, призначені в першій мірі для ужитку на українських землях, вийшли наприкінці XV. в. (1491—1492 рр.) не на українській землі, а на польській — у Кракові. Купецький інтерес велів Німцеви з роду Швайпольтови Фіолеви надрукувати найпотрібнійші книги для церковного ужитку: Осмогласник, Часослов, Пластирю та дві Тріоди. Продовжати своє корисне діло в Кракові не довелося енергійному друкареви православних книг, бо це так дуже не подобалося католицьким краковянам, що перед їх гнівом утік Фіоль із Кракова; велику частину примірників Фіолевих видань сконфіскували Домінікане. Найблищі видання церковних книг походять із Венеції, чорногорської Цетинії й румунських земель, що мали спільну православну віру з Українцями й иншими східніми Славянами.

Краківські весніки кириличних друків показали шлях, яким пішов Франц Скорина, видаючи біблійні книги в Празі й Вільні. Злука та спільна доля українських і білоруських земель у литовсько-руській державі не могла проминути безслідно в напрямку їх тісного звязку щодо літературної мови, релігійно-культурних інтересів і навіть назви, бо як Українець, так і Білорус називав себе тоді Русином. З огляду на це видання Франца Скорини мали однакове значіння для білоруських і українських земель; потвердження того маємо в численних відписах, які робилися із Скоринних видань у західно-українських землях.

Перша друкована книга на українській землі вийшла щойно в лютім 1574 р. у Львові. Це був Апостол, друкування якого почалося 25. лютого ст. ст. 1573 р., а закінчилося 15. лютого 1574 р., себто майже рік (без десяти днів: від 7. марта до 25. лютого) друкувалася перша українська книга, що обіймала 278 листків більшого формату наших церковних книг, а на повній сторінці було 25 рядків із менше більше 36 буквами в повнім рядку. Таким робом текст першої української друкованої книги зайняв би менше більше 300 сторінок формату передвоєнних львівських видань Видавничої Спілки, колиб його перескладати таким самим письмом.

Хтож був цей видавець першої української книги? Це був Москвич — Іван Федорів, названий у нас з українська Федоровичем, що зробив до Львова далеку й дуже нелегку дорогу. Разом із товаришем Петром Тимофієвим Мстиславцем навчився він друкарського ремесла в Ганса Міссенгайма, котрого на просьбу московського царя вислав данський король до Москви, щоб він уладив там першу друкарню. Цього й доверши Міссенгайм на початку другої половини XVI. в., закупивши все потрібне для заведення друкарні в Копенгазі. Перше видання згаданої друкарні появилося в Москві не швидше ніж по десятьох літах, а саме в марті 1564 р. Це був Апостол. Видрукувавши ще одну церковну книгу, Іван Федорів мусів утікати разом із товаришем з рідної Московщини. За таку новинку, як друкарня, вилилося на них дуже багато злоби „от многихъ начальникъ и священноначальникъ и учитель“, що з зависти підсували ім багато єресей, „якоже обычай єсть злоправдных и ненаученых и неискусных в разумѣ человѣкъ, ниже граматическія хистрости навыкше, ниже духовнаго разума исполнени бывше“. И ця завість — оповідає сам Федорович про себе й товариша в додатку до львівського Апостола — „насъ от земля и отечества и от рода нашего изгна и въ ины страны незнаємы пресели“.

Згадане оповідання Федоровича це дуже цінна історія повстання найстаршої української друкарні. Іван Федорів не замандрував відразу до Львова, але найперше знайшов захист у гетьмана Великого Князівства Литовського й городенського та могилівського старости Григорія Ходкевича в його родиннім містку в Заблудові й там уладив його коштом друкарню. З тієї друкарні вийшло Учительне Євангеліє по церковнославянськи в 1569 р. Ходкевич, що „и весь немалу дарова“ Федоровичеви, був тієї гадки, щоби „книгу виразумінія ради простых людей преложити на простую молву“, й дуже заходився коло того, але „мудрі люде“ порадили йому відступити від своєї думки, бо при перекладі можуть позстати помилки. Не може бути двох думок, що одним із „мудрих людей“ був і сам Федорів, що як Москвич боявся друкувати книжку в мові, якої не знав. Маємо тут ствердження, як московські емігранти піддержували на білоруськім і українськім ґрунті старовірів проти поступової тетії, яка нічого не мала проти того, щоб для простого народу друкувати книги в зрозумілій для нього мові.

Та Ходкевич був одним із завзятих противників люблинської унії з 1569 р. І коли вона прийшла, він усунувся від політичного життя й почав хорувати від огірчення. Тож не до друкарні було йому, тому велів Федорову закинути друкарське мистецтво й занятися хліборобством, одначе Федорів не бажав

інтерпеляцію до міністерства іспо-відань з запитанням, де ділися пра-восл. єпископи?

Студентство на еміґрації.

Дня 10. грудня 1922 р. зорга-нізувався в Празі „Союз україн-ських студентів з північно-західних українських земель“, до котрого ввійшли студенти з Холмщини і Во-лині, яких не принято до поль-ських університетів і вони учаться в університетах в Чехії. Союз по-становив собі ціллю притягнення до вищої школи можливо ширших кругів української молоді Холмщи-ни і Підляша і підтримувати зв'я-зок з краєм. Членами союзу зало-жено Прес. Бюро і прочитано кілька лекцій про сучасне поло-ження на Холмщині і Волині.

Союз прислав привітання клю-бу послів у Варшаві.

При зміні адреси просимо не забувати подати і попереднy свою адресу.

Велика Україна.

Допомога американців.

Американське товариство ква-керів звернулося до совітського уряду з прохáнням віддати йому один з повітів України, які по-страждали від голоду для віднов-лення там сільського господарства. Квакерам відданий район в марію-пільському повіті.

„Бандити“ на Україні.

В Києві недавно ліквідовано ватагу, яка нападала на потяги. Недавно ця ватага напала на по-тяг, яким їхала італійська місія. Під-час нападу був забитий проводир ватаги Орлик. За останній час, за-галом, збільшився вуличний бан-дитизм; для боротьби з банди тизмом на окраїнах поставлено ка-валерійські розїзди. Недавно рево-люційним трибуналом присуджено до розстрілу 10 бандитів.

Обіжник комуністів.

Центральний комітет комуні-стичної партії України розіслав своїм організаціям обіжник такого змісту: „Поступаючий в наслідок харчової кризи розвал державної господарки України, який викликав спинення багатьох заводів і скоро-тив залізничий рух, кличе всіх нас на спільний фронт боротьби з роз-рухою, яка загрожує стати вели-кою катастрофою. Не розкидай-тесь на всякі инші роботи і скон центруйте всю свою увагу, всі свої сили на двох найважнійших завданнях, що стоять перед нами: постачання харчів робітникам ко-палень, заводів й транспортів і за-готівка палива“.

Похід Франції на Німеччину.

Воєнні приготування в Дісельдорфі.

„N. Fr. Pr.“ повідомляє про оживлений військовий рух Францу-зів в Дісельдорфі. Школи занято на військові установи, помешкання для війська й гаражі для авт. Ву-лицями перейшли танки. „Ці фран-цуські заходи, — пише „N. Fr. Pr.“ — які очевидно мають демонстра-тивний характер й постільки ро-блять враження на населення, по-скільки виводять з рівноваги пу-бличне життя та які мають надати більшого значіння француському наступови, — всі ті заходи насе-лення приймає спокійно і здер-жано“.

Можливий пасивний спротив.

„Таймс“ повідомляє про мож-ливість пасивного спротиву насе-лення Порура, в міру того, як француські війська займатимуть його.

„Таймс“ додає, що на випадок ні-мецького спротиву в Порурю, Поль-ща заініціює протинімецьку акцію на Гор. Шлеську.

Яке становище Америки?

„Н. Фр. Пр.“ друкує телеграму свого кореспондента з Вашинґтону з 8. ц. м.: Американський уряд слід-кує з найбільшим зацікавленням за француською акцією, що прямує до окупації Рурського басейну. Але аме-риканський уряд мабуть не буде тій акції протиділати. Правда війсь-кове міністерство давно вже мало шлях звернути з Надренії амери-канську залогу, так, що в деяких політичних колах робили звязок поміж тим пляном і теперішньою акцією Франції. Але саме цими дня-ми америк. державний секретар Юз переконав військове міністерство, що в теперішньому неясному ста-новищі відкликання америк. військ з Надренії вважалось би акцією проти Франції і що саме цього не повинно бути. Німеччина не повин-на дістати нагоди бачити в Амери-ці свого союзника у конфлікті з Францією. Взагаліж участь Америки в комісії відшкодувань і вирішення цієї справи залежить від найблищої політики Франції. Юз стримається від нових отвертих пропозицій; він є покищо проти дальшої ініціятиви Америки в цій справі.

Льондонська преса про події.

Льондонські газети зазначують непевність відносно француського окупаційного стану, а з другого боку горячковий поспіх, який па-нує у приготуваннях до походу. Раптовий спадок німецької марки вкупі зі знижкою инших валют та передусім француського франка ви-кликали в пресі велике здивування. В Англії поширюється погляд, що Франція рішилась взяти, що мож-на, не оглядаючись на наслідки та-кої поведінки.

Що зроблять Німці?

Німецький уряд не приняв ще остаточних постанов що до своєї поведінки, як що дійсно послідує заняття Ессену. Мабуть Німеччина закладе у союзних держав протест проти зломання версайського миру та зверне їм увагу на всі наслідки такого вчинку. Дальше нім. уряд зазначить, що невиконання ним де-яких доставок не було вислідом злої волі, що єдино, згідно з вер-сайським договором, далоб право до примінення санкцій.

Платіть партійний податок!!! Присилайте на адресу! „Краєвий Союз Кредитовий“ у Львові, Ринок 10., вил. кн. ч. 5.000. Жертводавці повище 500 мп. будуть оголошені поіменно!!

укорочувати своє життя ралом і сі-янням насіння, замісць рала мав він у руках друкарське мистецтво, за-місць збіжа чув себе покликаним сіяти духовне насіння по всім світі. Він боявся відповідальности за це на божім суді й, чуючи свою без-силість, зачав призадумуватися на самоті й нераз змочив свою посте лю своїми слезами. І щоб не змар нувати свого таланту, щоб не стати подібним до безплідної смоковниці, він постановив відійти від Ход-кевича.

Багато перетерпів наш мандрів-ник на своїм шляху з Заблудова до Львова: й дорога далека й до того вибухла страшна морова за-раза „и просто реґози вся злая и злиых злѣє“. Нарешті дійшов Фе-дорів до Львова. Про свої заходи на львівськім ґрунті лишив він ось яке невеселе оповідання: „Почав я заходитися, щоб уладити це бого-вибране діло, щоб поширювати бо-гонатхненні догми. І ходив я бага-то разів по багатих і благородних у світі, просячи від них помочи, і кидався я перед ними, стаючи на вколішки, і припадав я на землю, сердешно капаючими сльозами мо-їми омивав я їх ноги й це робив не раз, не два, а й багато разів і в церкві велів я священикови сказати всім голосно. Не випросив я благаль-ними словами, не вимолив я много-сльозним риданням, не виклопотав ніякої ласки при помочи священи-чих чинів. І плакав я прегіркими сльозами, що я не найшов ні лас-ки ні помочи не тільки серед україн-ського народу (в рускомъ народѣ), але навіть серед Греків не найшов я ласки. Тільки деякі малі з священичого стану й инші неславні в сві-ті найшлися, що подали поміч. Не думаю, що вони робили це тому, що їм збувало, тільки вкинули як та бідна вдовиця із своєї бідности дві лепти; знаю бо, що в сього ди-тинним світі, зроблений у них довг вернеться до них, а в будучім віці багатодавець Бог у сотеро їх наго-родять“.

Не можна при цих словах стри-матися від одної рефлексії. Минуло 350 літ від тоді, коли Федорович у 1572 р. робив сумні досвіди з українськими маєтними кругами Львова. Львів змінився за ті часи так, що тільки сліди лишилися по старім Львові, але одно, одно ли-шилося незміненим, однаковим у 1572 р. і 1922 р., а саме: байду-жість українських маєтних верстов, світських і духовних, у Львові та краю, до справ рідної культури. Рідкі виїмки тільки стверджують прикре правило.

(Докінчення буде.)

На Близькому Сході.

Повстання Курдів.

Справа Моссулю, центру копа-лень нафти в Мезопотамії над рі-кою Тигр, яка в останніх днях бу-ла предметом гострих суперечок поміж Англією і Туреччиною на льозанській конференції, — приняла инший оборот в звязку з повстан-ням Курдів, які прогнали ан-глійську залогу та силою заняли Моссуль. Останні те-леграми кажуть про поширення повстання Курдів на дальші по-вити.

Наступ Греків.

11-та грецька дивізія заняла мі-сто Караґач, яке лежить в навтраль-ній стрефі. Комендант міста, фран-цуський полковник, заклав протест, але грецький генерал приняв лише протест до відома і відмовився від відкликання своїх військ. — Кара-ґач є передмістям Адріянополя. Турки домагаються його тому, що воно належить до району адріяно-пільських укріплень, та що в йому лежить залізничий дворець Адрія-нополя.

Інтервенція союзників.

Представники Англії, Франції й Італії інтервеніювали в грецького уряду в Атенах, щоби Греція при-пинила свою воєнну акцію в тепе-рішній час мирової льозанської конференції. Грецький уряд зазна-чив свій мирний настрій та заявив, що реорґанізація грецької армії має на меті лише втримання ладу й ми-ру в країні.

Присилайте датки на політичних вязнів до Тов. „Краєвий Союз Кредитовий“, або до Тов. „Дні-стер“ з допискою: на вязнів! — У Львові є ще кількасот арешто-ваних Українців! — В пер-шу чергу найблища рідня і села повинні прийти з помочею!

Вісти зза моря.

„Мобілізація“.

Філядельфійська „Америка“ з 20. грудня м. р. подає відомости про „мобілізацію“, яку оголосило „Обєднання Українських Організацій в Америці“ своїм закликом з 1-го грудня м. р., про який ми недавно писали в „Свободі“. Читаємо там таке:

Пробна мобілізація американ-ських Українців, проголошена Об єднанням, як начальною управою цілої еміграції на неділю 17. грудня м. р. вдалася надсподівано добре, без огляду на зливний дощ в біль-шій части стейтів. До цього причи-нилася теж вістка про замордування президента Польщі, Нарутовіча, яка миттю розійшлась між всіми У-країнцями. Кождий хотів почути щось про цю подію і тому спішив до вічевої галі.

Настрій зібраних був рішучий та завзятий. Одноголосно перехо-дили резолюції проти польських гараздів, всюди висилано телеграми до своїх сенаторів та конґресменів, а в богато випадках також і до державного секретаря Гюза та до президента Гардінґа. О скільки нам відомо, всюди на вічах перей-шли одноголосно резолюції в спра-ві добровільного оподаткування на ціли визвольної боротьби та конеч-ности спільної праці під проводом Обєднання. В деяких місцевостях заложено відділи Обєднання для політичної праці на місци.

Ціла околиця Ню-Йорку пере вела акцію незвичайно карно. Сам Ню-Йорк та Джерзи Сиyі розіслали референтів в сусідні громади, але також допильнували й себе. Мобі-лізаційні віча відбулися отже в Ню-Йорку, Брукліні, Бейоні, Джерзи Сиyі, Йонкерс, Нюарку, Пасейку Картерет, Перт Ембою, Елізабеті Трентон також пішов за гурмою, а Філяделфія своїм традиційним дав-ним звичаєм поставилася солідарно. Честер і Котсвил також дали про себе знати, а з подальших місцево-стей дійшли вісти про мобілізацію в Скрентон, Бофало, Клівленд, Ши-каго. Нема найменшого сумніву, що всі инші громади виконали карно свій обовязок.

Ще одно варта піднести, а то, що всюди, де лише на це позволя-ють стейтові закони та міські роз-порядки, збирано на Фонд Негайної Допомоги.

Так наприклад зібрано в Ню-Йорку понад 350 дол., в Елізабет 400 дол., в Йонкерс около 100, в Брукліні понад 50 і т. п. Видко, весь український нарід зрозумів ко-нечність солідарности в такій важ-ній хвилі. Нехай лише витреває на цілій дорозі, а побіда мусить прийти.

З діяльности „Обєднання“.

У тім самім числі названої га-зети є оголошений протокол одно-го засідання екзекутиви „Обєднан-ня Українських Організацій в Аме-риці“, з якого подаємо цікавійші витяги, що характеризують діяль-ність „Обєднання“.

...„Рішено: 1. Вибрати комісію для переведення контролі над го-сподаркою та маєтком Українського Народнього Комітету та Федерації Українців в Злучених Державах згідно з рішенням Українського Конґресу у Філяделфії з дня 26. жовтня 1922.... 2. Виготовити як-найскорше маніфест до українсько-го загалу в Злучених Державах, щоби повідомити його про істну-

вання Обєднання та про наміреицу працю. 3. Виготовити та вислати письмо на руки президента Петрушевича про становище Американських Українців... 4. ...Забондувати касіера на 10.000, а обох секретарів по 5.000 дол. 5. Оголосити статут Обєднання в часописах та відбити його в 20.000 примірниках... 6. Вибрати комісію, яка має занятися акцією в справі голодних на Вел. Україні...

Українська позичка в Канаді.

Українські канадійські часописі доносять, що до дня 2. грудня м. р. в Канаді зібрано на Позичку Національної Оборони 9.010'11 дол. готівкою і 6.308 заявами.

Позичка розписана на 50.000 дол. Канадійські Українці сподіваються її зібрати сеї зими.

Ювілейний дар для Богдана Лепкого.

Ню-Йорська „Свобода" друкує список осіб, які склали датки на збірку, яку розписала газета з нагоди 25 літнього ювілею літературної діяльности Богдана Лепкого. Список жертводавців обіймає 41 прізвищ, разом на суму 250 дол. 27 цт.

Український Національний Хор.

Український Національний Хор під управою О. Кошиця перебуває тепер в західних стейтах Зединених Держав Північної Америки. Весною 1923 р. має вернутися на Схід і буде виступати в Ню-Йорку й инших містах. По сьому скінчиться сезон Українського Нац. Хору. Імпресаріо Хору, М. Рабінов, має намір відтак заключити з Українським Нац. Хором другий контракт і виїхати з ним на новий сезон до Південної Америки імовірно тільки до Бразилії і Аргентини. Хор співає що другий день.

Шліть жертви на будову Памятника на могилі Леся Мартовича до Пов. Тов-а Кредитового „Віра" в Раві Руській.

участь: мін. Даровскі, кермуючий міністерством торговлі й промислу Штрасбургер, тов. мін. скарбу Фаянс і секретар економічного комітету Гуссарскі. Обговорювано справу кредитів для промислу, прослідкувано питання, чому капітали тікають із Польщі та відкривано таємниці валютових операцій приватних банків.

Нові закони.

Поміж безлічю законопроектів, внесених останніми часами, мін. справедливости внесло проект новелі до закону про наглі суди. Проект поширює компетенцію тих судів і передбачує поставлення під наглий суд виновників замаху на президента Річипосполитої.

Після конференції в Закопанім.

З відомостей, які проникли в пресу з конференції польських політиків у Закопанім, виходить, що на найблищі часи мови не може бути про бльок людовців із „Хієною". „Пяст" і „Визволенє" порозумілися й рішили підтримувати кабінет ген. Сікорского, проти якого ендеція станула в різкій опозиції. Кабінет буде реорганізований і зможе остоятися тільки тоді, коли його підтримає не тільки польська лівиця, але й національні меншости. З уваги на непопулярність участи нац. меншостей у владі, викликану вмілою агітацією „Хієни" серед польської суспільности, лівиця одначе не увійде в ніякий формальний союз із меншостями, щоб створити трівку більшість, а через те положення кабінету Сікорского завше буде дуже хитке. Це очевидно відбере кабінетови Сікорского всякий розмах і приневолить його безустанно, з дня на день зліплювати парляментарну більшість. Обсуджуючи оце політичне положення, Ст. Ґрабскі каже в „Слові польскім", що одвічальність за нього паде тепер на през. Войцеховского. На підставі конституції не сойм, а президент покликувати повинен уряд. З цього-свого права скористати повинен през. Войцеховскі, бо тільки його ініціятива в даному положенню може створити такий уряд, котрий оперся би на трівкій і постійній більшости. — „Хієна" ото ж все ще не покидає надій на владу і, коли не вдаєся їй шантаж на людовцях, щоб прихилити їх до концепції „народової більшости", починає шантажувати президента. Треба одначе припускати, що навіть найщиріїша ініціятива през. Войцеховского у створенню трівкої „народової більшости" в соймі в даному положенню нічого не помоглаб. Єдиним виходом уважатиб треба під цю пору лише розлам у „Хієні", бо тільки тоді можливий став би союз поміж умірковануйшою фракцією теперішньої „Хієни" і центро лівими польськими партіями, а в слід за тим лише тоді здійснитиб ся могла довго ждана і голосно реклямована „народова більшість".

Французька преса.

(Огляд за час від 22. до 30. грудня 1922.)

Америка і Франція. — Льозанна. — В країні совітів. — Слідами царської Росії. — Польський рай.

Всупереч стриманому тонови американської преси, французька преса приносить щораз то нові вістки про майбутню американську інтервенцію в справі репарацій, здержуючися в більшій части від коментарів. „L'Echo de Paris" з 25. грудня подає інтервю свойого американського кореспондента з визначним американським публіцистом Frank Simonds-ом, який у своїх виводах займається головно питанням американсько-французького зближення і висказує погляд, що воно має дуже мало шанс. Одною з причин того він вважає французьку політику воєнну, а з окрема нератифікування Францією досі вашінґтонського договору. На його думку Франції для приєднання американської приязни необхідно порозумітись з Анґлією,—поки того не буде Зединені Держави попиратимуть політику анґлійську.

Деякі тутешні дневники, м. и. „Le Temps", повідомляють про зріст морських зоружень в Зединених Державах, „з огляду на становище, яке займає Північна Америка в інтернаціональній політиці", в тій цілі, щоби в случаю потреби могли в одній баталії злучити фльоти Тихого і Атлянтійського Океану.

З приводу непереєднаного становища турецької делеґації на конференції льозанській „Journal des Debats" з 25. грудня грозить Туреччині новою балканською війною, в якій взяли би участь против Туреччини: Румунія, Югославія, Греція і Болгарія.

„Eclair" з 26. грудня в депеші з Риги звіщає про повстання протисовітське на Волині, для якого здавлення волинські совіти зажадали від українського правительства присилки кавалерійських скріплень.

„L' Humanité" з 28. грудня приносить кореспонденцію про радянський конгрес на Україні; кореспондент стверджує потребу взаємин економічних на Україні, реорганізацію військової сили та симпатії українського студентства для совітської влади і делеґацію репрезентуючу 5000 українських студентів допущено як почесного члена конґресу. Конґрес складався з 824 делеґатів, з того 735 комуністів і 89 безпартійних — і покінчився ухваленням довіря для радянської влади.

„Le Temps" з 29. грудня жалується на щораз більше зростаючий вплив Анґлії на прибалтійські малі держави, якої ціль являється відсунути Росію від Балтійського моря. Той вплив головно висловлюється в економічній діяльности анґлійських підприємств в Латвії, Естонії і Литві. Анґлійці — пишеться в Temps-і — змагають навіть до того, щоби взяти у свої руки державні банки у згаданих прибалтійських державах. Вони мають там монополь на експльоатацію лісів і сирівців для текстильних виробів. Тимчасом території тих держав є природним доступом до моря для Росії. В міру поправи економ. відносин в Росії населення малих прибалтійських держав починаючи від інтеліґентів — кінчаючи на селянах дожидає хвилі, коли воно повернеться до Росії, куди його потягають економічні інтереси, — раде вдоволитись на той случай автономією. Тим симпатіям можна би протиділати, коли прибалтійські держави обєдинились би з Польщею, але тому перешкаджає Анґлія, яка піддержуванням польсько-литовського конфлікту розбила прибалтійську антанту. Автор статті кінчить: „Наслідки сеї короткозорої політики не дадуть довго на себе ждати. Мимо їх визнання „де юре" Естонія, Латвія і Литва не будуть вже довго оставати независимими і небавом стануть знова російською теріторією. Анґлійський успіх не буде довго тревати. Анґльо-російський дуель небавом пічнеться: вже від тепер можна його передбачувати".

„Le Temps" з 30. грудня в дописі з Берліна „Німецько-російський союз" доносить про дальше політичне зближення Росії і Німеччини завдяки заходам державного підсекретаря для справ закордонних д-ра Мальцана.

Совітська Росія.

Нова катастрофа.

На загально-російській нараді великої промисловости і транспорту заступник народнього комісара шляхів Борисів, докладаючи про катастрофу залізничого транспорту, яка привела до припинення руху на 9 тисяч верст шляхів, зазначив, що вина за цю катастрофу у першу чергу лежить на трестованій промисловости, яка залишила залізниці без палива і без металю. Борисову відповідав представник юзівського тресту Білявський, який заявив слідуюче: „В катастрофі винні всі ми, але головним винуватцем являється народній комісар шляхів Дзержинський, який пристосував до промисловости ті засоби, якими він керувався за часів свойого головування в Чека. У нас забірали під загрозою розстрілу весь вугіль, навіть той, який був потрібний для господарських потреб по експльотації копалень. Ми лишились з ордерами на право одержання грошей за забраний вугіль, по яким нам не платили роками. Само собою зрозуміло, що коли від нас забирали все, копальня одна за другою мусіли спинятись й ми не могли постачать вугля залізницям, що в свою чергу викликало спинення руху. Мені здається, що коли товариш Джержинський міг би відріжнять своє від чужого, ми напевно могли би перебути паливну кризу і залізниці не лишились би без вугля.

Реальна заробітна платня.

„Красная Газета" подає відомости, що реальна заробітна платня в вересні 1921 року виносила в 6 руб. 6. коп., в вересні 1922 року 17 руб. 32 коп. Цей заробіток значно нижче довоєнних норм. Для метальовців наприклад він був найбільше 39 прц. довоєнних норм, для робітників по дереву — 49 прц, для текстильщиків — 56, для робітників в шкірній промисловости — 64, для хемиків — 85 прц.

Торговельні зносини між совітською Росією і Чехією.

Торговельні відносини між Чехією й Росією в 1922 році мали випадковий характер. Чехословацький привіз висловився лише в сумі 4 міл. золотих рублів, що складає всього один відсоток загального привозу. Треба зазначити, що в чехословацький привіз увіходять також сільсько-господарські продукти (насіння), які не складають предмету експорту для Чехії. Такі результати торговельних зносин між Чехією і Росією викликали велике розчарування в чеських фінансових і індустріяльних колах.

Недоручена телеґрама.

Центральний комітет комуністичної партії Росії сповістив комісаріят закордонних справ, що його телеґрама національному конґресу Індусів, надіслана в день одчинення конґресу повернена назад по цензурним міркуванням анґлійським телеґрафом.

Присилайте складки на пресовий фонд на кн. ч. 30.000 в Союзі Кредитовім, Львів, — — — Ринок 10. — — —

З польських справ.

Конференція міністрів скарбу.

9. ц. м. почалася під проводом през. Войцеховского конференція в справі направи скарбу Річипосполитої. Протягнеться вона три дні. Взяли в ній участь: премієр Сікорскі, марш. сойму Ратай, марш. сенату Тромпчиньскі, през. державної контр. палати Зарновскі та всі бувші міністри скарбу за виїмкою хворого Біліньского.

Поки фахівці нараджуються, Річпосполита робить нові довги.

Міністерство скарбу предложило маршалкови сойму законопроєкт про емісію нової, четвертої серії скарбових білєтів на суму 100 міліярдів мп.

Ще одна нарада.

„Слово польске" доносить, що 9. ц. м. відбулися наради в господарсько-фінансоких справах під проводом премієра. Взяли в них

Дописи з краю.

Збараччин.

Громадянин.

Борщівщина.

Від п. І. Р. з Михалова одержуємо опись про його арештування і тюрму, яка рівночасно освітлює цілість картини нашого лихоліття в Борщівщині.

пише: Мене арештувала поліція з Устя епископського дня 24 жовтня 1922 р., в моїм мешканню в Михалові. Коли я зажадав від поліції, щоб виказалася наказом слідчого судді, заявили мені, що арештують мене на власну руку. Сейчас під ескортою двох поліцаїв відпроваджено мене на постерунок поліції в Устю епископськім, де просидів я без жадного переслухання до слідуючого дня враз з учителем без посади Василем Фалендишом з Пилипча. Нічю 25. X. м. р. відставлено нас пішки під ескортою двох поліційників до повітової команди поліції в Борщеві, де знову пересиділи ми без переслухання оден день. 26. жовтня м. р. відставлено нас та ще 10 з инших місцевостей Борщівщини під ескортою 6 поліцаїв до окружної команди поліції в Тернополі. Тут приміщено нас в салях виділової школи ім. Ядвіги — т. зв. „Юр“, — де вже було понад сотня арештованих, головно з Тернопільщини та Збаращини. Число арештованих зростало що години. В короткі 3 невеличкі салі заповнилися арештованими по береги. Було нас всіх у трьох салях понад 250 осіб, хоч в тих трьох салях могло поміститись максимум 75 осіб. Найгірше було нічю, бо більша частина в кождій салі мусіла класти́ся до спання на долівку серед салі та під прічами. Більша частина арештованих не принесла з собою жадного накриття, а ночі були холодні. Ані сінників ані соломи не було. Всі спали на голих дошках. Салі брудні, нехлюйні, задушливі. Домагання арештованих, щоб поліція дала для нас як не сінники то бодай солому, остались без успіху. Так просиділи ми в школі ім. Ядвіги через 10 днів і в тім часі були ми заледво тричі на проході на подвірю. Харч собачий. Рано закрашена вода себто „чорна кава“ без хліба, в полудне рідонька бараболя теж без хліба. Щойно при кінці на загальне наше домагання поліція почала видавати ще в додатку в полудне оден бохонець хліба на 8 людей. Як би не харчі, які доставляв нам комітет пань з „Жіночої Громади“, булаб більша частина захоріла, бо богато з нас було без жадного гроша.

Довший час нікого поліція не переслухувала. Ніхто не знав, за що його арештовано. При кінці жовтня м. р. почала поліція переслухувати по кількох денно. Мене переслухала 29. жовтня м. р. і тоді довідався я про причини мого арештування. Першою причиною мого арештування була моя резигнація з предсідника виборчої комісії „обводової“ в Михалкові, другою те, що в мене мали відбуватись якісь політичні сходини, а третою, що до мене мали заїзджати якісь „підозрілі одиниці“ Другий і третій закид я заперечив і комісар поліції казав то запереченя запротоколувати. Відтак запитав мене, чому я не приняв гідности предсідника виборчої комісії? Я заявив, що не почуваюся горожанином Польщі, бо правнодержавне становище Східної Галичини ще невирішене, а українська суспільність постановила участи в виборах не брати, а тим самим не міг я приняти гідности предсідника виборчої комісії та брати участь в виборах і що не бавлюся політикою. На те заявив мені комісар, що справа Східної Галичини вже давно вирішена і що я як горожанин Польщі, користаючи з її конституційних прав, повинен мати і певні обовязки супроти Польщі. У відповідь на те, заявив я йому ще раз, що я не є горожанином Польщі тільки Східної Галичини, далі що я не користаю з прав конституційних Польщі, бо колибим користав, то не буврим без найменшої причини арештований і посаджений в тюрму і т. д.

В кілька днів по переслуханню відставлено мене (дня 3. листопада 1922) враз з иншими в числі 29 до тюрми Окружного Суду в Чорткові під закидом державної зради. В Чорткові на двірци очікувала нас ще й чортківська поліція в числі 6 поліцаїв з наїженими крісами. Чортківська поліція поводилась з нами брутально. Як тільки ми висіли з вагону, один поліційник кинувся на учителя Гриця Терлецького без причини та зачав ним термосити та крутити на всі боки. Підчас переходу нашого з двірця до тюрми двох поліцаїв безупинно підштовхувало прикладами крісів в боки двох селян з Борщівщини, викрикуючи при тім: „prędzej kabanie“. По прибуттю в тюрму розділено нас після зверхнього вигляду. Мене і 10 инших, як д-р Василь Бараник, інжінір Чеховський, Володимир Дроздовський, Іван Романівський, Василь Фалендиш, Петро Червак, Степан Голінатий, Іван Мартюк, Василь Штангрет і Гриць Терлецький, уміщено в келії ч. 3 на другім поверсі, в котрій вже застали ми 13 осіб, як д-р Волод. Левицький, д-р Заваликут, канд. нот. Богачевський, Зрочек, Білінський, Орловський, Черевко, Байлюк, Ярослав Дроздовський, Зазуляк, Дмитрик, Турецький, Кривий і Кузик — всі з Копичинеччини і Чортківщини. Разом було в тій келії 26, хоч келія могла помістити найбільше 10 осіб. Одні спали по 2 на ліжках, друга половина на долівці. Келія вправді була може чистійшою, але за те „кібель“ і воші доскулювали всім до живого. Наші домагання, щоб усунено з келії кібель, остали без успіху. Харч: рано вода з крихіткою праженої муки та 1/4 кг. хліба з напів змеленого зерна. На обід зупа. в якій було одна ложка перлових або гречаних круп. Вечером те саме, що на обід. В неділю був ще в додатку кусник хрящю себто „мяса“ величини волоського оріха. Віцепрезидент окр. суду радник Рек по одній „візитарці“, довідавшись, що ми крім кримінального харчу, дістаємо ще обід з комітету допомоги політичним вязням, а декотрі й приватні обіди, здержав нам цілковито кримінальні харчі. На це його зарядження всі політичні вязні в чортківській тюрмі зареагували в той спосіб, що зреклися харчів з комітету, який не є обовязаний нас кормити, а за те зажадали видачі кримінальського пайку.

В тюрмі просидів кождий з нас яких 5—6 днів без переслухання. Слідчими суддями були: Тшціньскі, Гайльгофер, Заремба і Гонсьоровскі. Слідчі судді кождому з нас відраджували вносити жалобу до палати радних та до апеляції, обіцюючи самі скорше справу полагодити, бо, як твердили, так палата радних як і апеляція цілком певно жалоби не узглянять. Учителеви Зрочкови дораджував його слідчий суддя так: „Niech pan nie zgłasza zażalenia do Izby Radnych. Ja Panu sprawę w kilku dniach załatwię. Pan masz żonę i dzieci i chcesz jak najprędzej być na wolnej stopie. Izba Radnych i Apelacja zażalenie Panu odrzuci i Pan będziesz nadal siedział z tymi smyczkami“ п. б. себто в нами. Тимчасом кождого, хто вніс жалобу до палати радних, яка всім відкидала, і до апеляції, скорше звільнено на основі рішення апеляційного суду, а всі, що послухали слідчих суддів, остались в тюрмі.

Мене переслухував слідчий суддя Гонсьоровскі щойно 6. дня, то є 8. XI. 1922 р. Рішення палати радних подав мені до відома 15. XI. 1922 р. з тим, що моєї жалоби не узглянено що до ведення слідства і слідчого арешту, а рішення апеляційного суду дня 25. XI. 1922 р. вечером і тоді випущено мене на волю, хотяй рішення прийшло було вже 23. рано.

В тюрмі кождого дня ходили ми на пів години на прохід на тюремне подвіря. Всіх політичних вязнів експозитура слідчої поліції в Чорткові фотографувала поодиноко в трьох позиціях та брала подвійно відбитки долоні і всіх пальців, докладний опис особи та ґенералії.

Разом зі мною вийшло 7 товаришів недолі з Борщівщини на волю і всі ми через канцелярію д-ра Антона Горбачевського, адвоката в Чорткові, вислали позов о відшкодування проти державного скарбу.

Справами всіх політичних вязнів в чортківськім суді займались меценаси д-р Мелітон Видрак, д-р Антін Горбачевський та д-р Юрчинський.

Комітет допомоги політичним вязням „Союзу Українок“ в Чорткові доставляв всім щодня обід, хліб, папіроси і часописі. *І. С*

ВП. Передплатників в Чехо-Словаччині просимо отсим складати передплату за наш часопис в Банку Чеських Легіонів в Празі на конто Видавн. Спілки „Діло“ у Львові, а нас повідомити листівкою. — *Адміністрація.*

ТЕЛЕҐРАМИ.

Повідомлення нім. правительства.

Париж (ПАТ.) Авас довідується, що французький уряд повідомив сьогодні німецьке правительство про санкції, які має примінити з огляду на ухилення Німеччини в доставах дерева й угілля, а саме в санкціях відносно контролі скарбової адміністрації копалень, лісів і домен. Поанкаре перешле відносне звідомлення на руки французького амбасадора в Берліні. Цей з черги подасть до відома його зміст німецькому міністерству заграничних справ. Бельгія зробить у Берліні подібне демарш.

Офіцири французької окупаційної армії.

Париж (ПАТ.) Як звідомляє „Шікаґо Трібюн“ із Моґунції, більша скількість офіцирів французької окупаційної армії виїздить сьогодні до Дісельдорфа в ціли зорганізування головної французької кватири. Ґенерал Гут кермуватиме мабуть у Дісельдорфі потрібними військовими операціями. Як зачувати, військова окупація не обійме Франкфурта, а обмежиться лише до обсади Поруря.

38 французьких окупаційних поїздів.

Ессен (ПАТ.) З міродатньої сторони звідомляють, що 38 французьких військових поїздів кинуло Моґунцію. Особовий і тяґаровий рух не здержано з цієї причини.

Засоби для запевнення заставу.

Льондон (ПАТ.) Французький амбасадор повідомив міністерство заграничних справ про засоби, які Франція вважає вказаними поробити для запевнення узискання заставу.

Засідання англ. Ради міністрів.

Льондон (ПАТ.) В четвер відбудеться засідання Ради міністрів, на котрім Бонар Лоу здасть звіт із париської конференції.

Льондон. (ПАТ). ВКБ. Четвергова Рада мін. займеться положенням, викликаним французькими операціями. Мін. війни льорд Дерби виїхав сьогодні з Кан до Льондону, щоби взяти участь у засіданні мін. Ради.

Справа інтервенції Ватикану.

Рим (ПАТ.) З ватиканських кругів заперечують вістку, начеб державний секретар інтервенював у французькій амбасаді при Ватикані в ціли наклонення Франції, щоби була ще терпеливою супроти Німеччини.

Похід бельґійських військ.

Брукселя. (ПАТ). Вольф. Бельґ. Тел. Аґ. В середу передполудне бельґійські війська вирушать із ріжних місць до Німеччини.

Страйк в Есені.

Відень. (ПАТ). „Н. Фр. Пр.“ з Берліна: По звідомленням із Есена, в тамошніх робітничих кругах не думають, щоби робітничий страйк, який мається проголосити після вмаширування Французів, потревав довше. Потриває він мабуть пів години, а може й весь день.

Фабрики Круппа працюватимуть дальше.

Берлін. (ПАТ.) „Д. альґ. Цтґ.“: Рейнсько-вестфальські збори вуглевого синдикату рішили в порозумінні з представниками робітників перевести осідок синдикату з Есен до Гамбурґа. Адміністрація фабрик Круппа заявила заступникови згаданого часопису, що старатиметься вдержати й дальше працю в фабриках, бо инакше 54.000 люда остало би без праці.

Примінення санкцій у четвер

Париж. (ПАТ.) Тел. К. Часописи звідомляють, що санкції в Порурю примінить в четвер.

Наради репар. комісії.

Париж. (ПАТ.) Вольф. Репараційна комісія радитиме в пятницю над домаганням Німеччини відносно мораторії для виплат у готівці і чиньб.

Транспорти турецьких військ.

Грац. (ПАТ.) „Тґспст“ з Білгорода: Вісти з Туреччини представляють положення поважним. З Малої Азії надходять усе нові транспорти військ. Не є виключене, що прийде до нових кривавих сутичок.

Церковні справи.

Болгарський Синод про автокефалію православної церкви в Польщі.

Болгарський Синод ухвалив таку резолюцію:

„Болгарський Синод приєднюється в справі про автокефалію православної церкви у Польщі до меморандума 12 російських епископів, ухваленого на їх зібранню в Карловцях 18—20 авг. н. р.“

До цьогож меморандума приєднялася фінляндська церква і багато російських епископів.

Американська православна церква про автокефалію.

Архієпископ Александр (Туркевич, родом з Волині) подав Вселенському патріярхови від Американської православної церкви протест проти проекту автокефалії. Та автокефалія потрібна, як вказує епископ, не православним, а польським шовіністам.

Промова д-ра Льва Ганкевича

оборонця на процесі Ст. Федака і товаришів.

Присяжні судді! Я знаю, Ви перемучені і перетомлені. Перемучені і перетомлені так, як і ми всі. Майже 4 тижні сповняєте свій горожанський обовязок — і тому я не смію надуживати вже нині Вашої терпеливости.

Мені це тим легше зробити, що по стільки вже промовах моїх Товаришів, промовах глибоко фільософічних, правничих і річевих, мені вже нічого майже не осталося. Це мені тим легше зробити, що мій клієнт Матчак, мала фігура в тім процесі. З чистою совістю я можу сьогодня вже не надуживати Вашої терпеливости, і прошу тільки вибачити, коли я повторю ще щось, що вже сказали мої товариші.

Присяжні Судді! Десь 2 роки чи 1 і пів року тому взад почали вертати до нас хлопці... І вертали вони якісь дивні наче дві душі несли вони у своїх грудях.

Одна з них це та, ще так живо жила ще великими споминами і берегла великі, сильні, щасливі моменти. І вони пригадували собі ті моменти як німіли від щастя, сліпили від сонця.

Вони бачили велику Українську Державу!

На площі св. Софії у Київі був момент, що зібрався весь народ із всіх сторін і проголосив зєдинення всіх Українських земель, замешкалих українським населенням.

І Галицькі делегати там були. І один спільний голос Придніпрянців і Придністрянців піднявся одним великим акордом „Хай живе Зєдинена Українська Держава".

Вони бачили міліонову українську армію, могутню фльоту на Чорному морі, одним словом українське державне життя у всіх його формах.

Німіли вони від щастя і сліпли від сонця.

А був і момент, що мусіли вони цего Київа боронити, та ще й здобувати. І може з цих часів повстала пісня:

Буде Київ наша мати,
Добре памятати,
Як вдарили за мостами
Галицькі армати.

А тепер вертали вони німі, але не від щастя, вертали сліпі, але не від сонця.

Ішли тихими, сумними рядами. Не вертали як побідники.

Німі від болю, сліпі від слез, прийшли вони до свойого краю.

А в краю:

„Skrępowano wolność słowa. Ustanowiono cenzurę pism, zniesiono wolność stowarzyszeń. Gęsta sieć policyjna. Istniała policja jawna i tajna. Pracowała usilnie polska policja Marszałkowska, utrzymująca także szpiegów, zwerbowanych z ludności krajowej. Pracowała jeszcze usilniej rosyjska wojskowa policja pod komendą Bauera. Obok płatnych szpiegów miano do rozporządzenia i innych „ideowych" donosicieli Targowiczan. Pracowała jeszcze usilniej rosyjska wojskowa policja pod komendą Bauera.

Do tych przyczyn natury politycznej przyłączyły się jeszcze inne natury ekonomicznej. W całym kraju zapanowała okropna drożyzna".

(Demokracja Kościuszkowska d-r Adam Pruchniak. Czasy Targowicy. Atmosfera nienawiści do najeźdźców.)

Ця картина, це „Тарговіца". Найстрашнійший момент з Вашої історії, — але чи ця картина не є копією сучасних відносин?! Страшна картина з Вашої історії, коли Ваші епископи, як епископ Беніславскі писав вірші в честь Катерини, а Ваша шляхта била чолом при відслоненню памятника Катерини у Вільні.

Вернули хлопці до краю і станули перед одним важним питанням. Чи далі іти їм тим шляхом, яким вони досі йшли, чи иншим? І хлопці вибрали цей инший шлях. Шлях науки, — науки для науки і науки для хліба.

Присяжні Судді! Ми живемо в тих часах, де наука і право навчання є вже вільні, де вже нема ніяких обмежень, які колись знало людство.

Вже нема цего, що було колись в стариннім світі, що за науку про нових богів можна було заплатити життям. Ще великий грецький фільософ Сократ мусів випити отрую, бо голосив нову науку.

Ви знаєте, що наука і право навчання були в середних віках сконцентровані в університетах, устроєних в роді корпорацій, а кермували ними ті, що мали власть в руках.

Коли Папа Олександер VI. в 1225 році висилає інструкції до парижського університету, то пише: „Quasi lignum vitae in paradiso Dei et quasi lucerna fulgoris in Domo Domini et in Sancta Ecclesia Parisienus Studii Disciplina", (як дерево життя в раю Бога, і як світ Божого блеску в домі Господина, так в святій церкві є інститут парижської науки).

Папи, цісарі, королі і князі ex iure divino а не ex iure humano давали привілеї науці.

І доперва в нових часах наука здобула собі належні права, права вільного навчання.

Тільки не у нас. В 1920 і 1921 р. найшлися наші хлопці в часах Сократа чи Олександра VI. Не отворилися їм брами будинку науки і їх не приняли, коли вони зголосилися спрагнені науки по 7 роках тяжкої військової служби. А коли до ректора львівського університету д-ра Махека зголосилася депутація української молодіжи почула від нього відповідь: „Ażeby stawiać warunki trzeba wygrać wojnę, za przegraną wojnę musicie być ukarani".

А вони не хотіли голосити науки про нових богів. Вони хотіли іти тільки тим шляхом, яким йшло польське студенство.

Ви чули Панове Присяжні, що тутешний шеф адміністраційного уряду, на питання оборони, чи відомо йому, що Товариство ім. Петра Могили (коли українську молодіж не принято на львівський університет) хотіло уладити виклади, відповів, що або не знає про це, або що ті інституції не мають права устроювати наукових викладів. Я вже згадав, що наука і право навчання є вільні, а шеф адміністрації краю не знає про це і пригадує клявзулі старого світа, найтемнійшої реакції з часів Баха і Метерніха.

Предс.: ja muszę zwrócić uwagę, że nie można obrażać osobistości postawionych na czelnem stanowisku urzędowem i proszę pana obrońcę trzymać się ściśle przedmiotu.

Оборонець: я тільки констатую факти. Повстав тайний український університет і це дало початок тому всему, що тут відбувається на салі. Тутешні власти уважали цей університет як початок якогось заговору, виміреного проти окупаційної влади і внутрішнього порядку. А щоб Ви не думали, що це мій чисто субективний погляд, я позволю собі перечитати реферат директора львівської поліції Райнлендера до польського Міністерства Внутрішних Справ в Варшаві в справі українського університету.

Prezydjum Dyrekcji Policji we we Lwowie. L. Z. 833|31|pr. we Lwowie, dnia 29. września 1921. Ministerstwo Spraw Wewnętrznych w Warszawie.

Powołując się na moje sprawozdanie z dnia 6. września 1921. L. 3323|pr. w sprawie akcji Ukraińców około kreowania ukraińskiego uniwersytetu we Lwowie relacjonuję w dalszym ciągu w tej sprawie co następuje:

Wobec wiadomości poufnej, o czem wspomniałem w powyższym naprowadzonem sprawozdaniu jakoby d-r Wasyl Szczurat wybitny działacz ukraiński na polu szkolnictwa desygnowany został na stanowisko rektora powstać mającego ukraińskiego uniwersytetu we Lwowie i wogóle zajmował się jego organizacją jakoteż wobec notatek dziennikarskich tej samej treści, jakie pojawiły się tak w prasie polskiej, jakoteż ukraińskiej — wezwałem d-ra Szczurata w celu wyjaśnienia, o ile powyższe wiadomości odpowiadają prawdzie D-r Szczurat zasłonił się częściowo brakiem jakichkolwiek wiadomości w tym kierunku, częściowo zaś wręcz odmówił wszelkich informacji.

Dotyczący protokół przesłuchania przedkładam Ministerstwu w odpisie w załączeniu. Ponieważ zachowanie się d-ra Szczurata przemawiało za prawdziwością wspomnianych pogłosek, przeto też wydano d-rowi Szczuratowi pisemny zakaz tworzenia ukraińskiego uniwersytetu we Lwowie, względnie urządzenia ukraińskich kursów naukowych z zakresu nauk uniwersyteckich bez poprzedniego zezwolenia i aprobaty właściwych władz pod rygorem skutków karnych przewidzianych wedle obowiązujących przepisów.

Zakaz ten, którego odpis również Ministerstwu przedkładam w załączeniu przyjął d-r Szczurat do wiadomości i potwierdził własnoręcznym podpisem.

W związku z powyższą sprawą doszło do mej wiadomości w drodze poufnej, że Ukraińskie Stowarzyszenia Akademickie, Akademiczną Hromada i Akademiczna Pomicz, mające wspólny lokal w Narodnym Domu przy ul. Rutowskiego, przeprowadzają wpisy ukraińskiej młodzieży na wspomniany uniwersytet. Wobec tego zarządziłem rewizję w powyższych przytoczonych Stowarzyszeniach, podczas której zakwestjonowano wiele materjału, stanowiącego niezbity dowód, że Stowarzyszenia te zajmywały się rzeczywiście akcją wpisu, a tem samem brały żywy współudział w stworzeniu ukraińskiego uniwersytetu we Lwowie. Między innemi zakwestjonowano około 80 indeksów, wypełnionych już nazwiskami tegoż uniwersytetu. Rekrutujących się z ukraińskiej młodzieży akademickiej, tak ze Lwowa, jakoteż z prowincji, oraz kilkanaście sztuk indeksów czystych.

Według indeksów, wypełnionych okazuje się, że ukraińskie tajne kursa uniwersyteckie istnieją już od dłuższego czasu.

Ponadto zakwestjonowano kilkadziesiąt kart wpisowych, również wypełnionych nazwiskami słuchaczów, którzy się zapisali na przyszły rok uniwersytecki, oraz większą ilość formularzy czystych.

W załączeniu przedkładam Ministerstwu formularz indeksu oraz karty wpisowe, jako egzemplarze dokazowe.

W końcu znaleziono szczegółowy plan wykładów na rok szkolny 1921, z którego okazuje się, że tajny uniwersytet ukraiński posiadać miał trzy fakultety, a to wydział filozoficzny, prawniczy i medyczny.

W planie tym są podane różne nazwiska „profesorów", którzy na fakultetach tych wykładać mają poszczególne przedmioty. Na podstawie tych danych złożyłem szczegółowy wykaz profesorów, które, w załączeniu Ministerstwu przedkładam.

Jak wynika z powyższego spisu cały szereg osób, pozostających obecnie w służbie państwowej jak w szkolnictwie, w administracji, sądownictwie i skarbie dysygnowany został na stanowisko profesorów ukraińskiego uniwersytetu we Lwowie.

Ponieważ ukraińskie Stowarzyszenia akademickie, o których powyżej wspomniałem, przekroczyły statutowy zakres działania, przeto też zawiesiłem działalność rzeczonych Stowarzyszeń po myśli §. 25. ust. z d. 15. listopada 1867. Dz. p. p. Nr. 134. i przedkładam Województwu osobne wnioski na ich rozwiązanie.

Przy tej sposobności nadmienić muszę, że o ile otrzymałem informacje z poważnego źródła z kół ukraińskich zamiar kreowania ukraińskiego uniwersytetu we Lwowie jest stanowczy i nieodwołalny i jedynem żądaniem Ukraińców w obecnej chwili jest doprowadzenie tego zamiaru za wszelką cenę do skutku równocześnie z rozpoczęciem nowego roku szkolnego na uniwersytecie polskim.

Ponieważ z drugiej strony władze polskie stojąc na dotychczasowem stanowisku, nie dopuszczą do zrealisowania powyższego zamiaru, przeto też wobec przewidywanego oporu ze strony Ukraińców może się wywiązać poważna sytuacja w najbliższej przyszłości, która doprowadzić może do nieprzewidzianych narazie, a nawet krwawych konfliktów, nie ulega najmniejszej wątpliwości, że szowinistyczne koła ukraińskie znane ze swego stanowiska wobec państwowości polskiej dążą nawet z rozmysłem do wywołania tego rodzaju sytuacji w celu rozgłosu za granicą Państwa i zainteresowania miarodajnych czynników na terenie polityki międzynarodowej sprawą ukraińską.

Położenie w tym wypadku byłoby tem więcej skomplikowane, ponieważ, jak to już obecnie wskazują objawy, społeczeństwo polskie, a zwłaszcza młodzież akademicka narodowości polskiej, pilnie śledzi powyższą sprawę i nie spuszcza jej z oka.

O dalszych spostrzeżeniach w tej sprawie nie omieszkam Ministerstwu relacjonować.

Dyrektor Policji:
D-r Rajlender m. p.

Цей реферат був надрукований в дневнику „Вперед"...

Оборонець: І так панове присяжні судді цей документ говорить за все, Український університет стався причиною між иншими цеї розправи.

Це ствердили нам свідки. Це ствердив нам свідок п. Грабовський що виразно сказав, що ще перед атентатом поліція мала дуже докладні відомости. Свідок Гах зізнав що поліція мала крім цих вісток ще матеріяли п. Кайдана, подробиці п. Лукомского, конфіденційні вістки (це мабуть ті, про які говорить п. Райнлендер в своїм рефераті, що походять з „поважних українських сфер").

Поліція мала отже готовий матеріял. Треба було тільки цей мертвий матеріял оживити. Треба було назвиск і їх подав обвинувачений Штик.

Щоби краще це зрозуміти, я позволю собі навести Вам цілком анальогічний случай, який стався в Чехії в 1893 році. Був там тоді звісний процес „Омлядіна". Наведу кілька характеристичних моментів того процесу.

Звичайний злодій Лехнер під впливом суґестії поліції зізнав таке: „що є в Чехії тайне товариство „Омлядіна" з 4000 членів. Лідером його є Странський, пізнійше визначений чеський політик з австрійського парляментарного життя. Члени Товариства носять в палицях штилєти і мають численні філії на провінції. Так зізнав Лехнер. А найшлася ще одна характеристична постать, і ще більше характеристичний свідок.

(Продовження буде.)

НОВИНКИ.

— **Конфіската.** Попереднє (7) число нашого часопису сконфіскувала польська прокураторія за одно речення в статті д-ра Ст. Барана п. з. „**Авторітет і демаґоґія**" та чотири місця в рубриці „**Дописи в краю**".

— **Трус у голови „Народнього Комітету".** В середу відбувся трус в адвокатській канцелярії д-ра **Володимира Бачинського**, голови „Народнього Комітету". О год. 11·30 рано явилося в канцелярії д-ра Волод. Бачинського трьох поліційних комісарів в супроводі пятьох аґентів і кількох узброєних поліцаїв. Одночасно поліція обсадила теж вхід до приватного помешкання ред. Федорцева, що межує з канцелярією д-ра Бачинського. Трус тривав точно дві години. На візвання д-ра Бач., щоби поліція предложила письменне поручення властей, не одержано ані поручення, ані вдоволяючої відповіди. Забрано богато ріжнородних актів. В останній хвилі довідуємося, що тогож дня відбувся трус при вул. Руській ч. 18, де міститься канцелярія оборонця п. Присташа.

— **Траґедія в Потеличі.** На тлі любовних непорозумінь прийшло до крівавої траґедії в Потеличі під Равою Руською. 28-літний Марцін Пйотровскі заручений з Марією Кулинич, доведений злобою своєї будучої тещі до крайности, убив свою наречену, пострілив тещу, після чого сам вистрілом з револьвера відібрав собі життя.

— **Тадей Пілят.** Дня 9. ц. м. помер у Львові визначний польський ерудит в обсягу статистики і політичної економії проф. Тадей Пілят в 79. році життя.

— **Новачинькі на волі.** Відомого вшехпольського аґітатора Новачинського звільнено з тюрми в звязку з знесенням виїмкового стану в м. Варшаві.

— **З процесу „Юрівців"** Інтересний в своїх початках процес „Юрівців". [illegible] давно уже став нудним і нецікавим, не тільки для загалу, але мабуть і для людей безпосередно в ньому заанґажованих. Під теперішню пору промови мають оборонці, після чого можна сподіватися закінчення процесу ще в сьому тижні.

— **Справа Невядомского.** Дня 11. ц. м. оголошено убийникови Нарутовича Невядомскому умотивований присуд, який доручено йому письменно до тюрми.

— **Недуга Леніна.** Совітський посол в Берліні заявив, що Ленін мусить з поручення лікарів вицофатися на довший час з усякої політичної діяльности. Стан здоровля Леніна дуже поважний. Неподавно мав Ленін новий атак апоплексії, в наслідок чого втратив майже цілковито можність руху і мови.

— **Зїзд польських театральних педаґоґів.** Дня 9. ц. м. почалися у Варшаві наради першого зїзду польського театрального учительства, обіймаючі усі драматичні школи на терені Польщі і зайнятих нею земель. Змістом нарад є становище польських театральних педаґоґів до нового складу умов життя театру.

— **Ще про виборчий примус.** До нашої Редакції надіслано преінтересний оріґінальний документ. Є це афіш такого змісту: Zawiadomienie. W dniu dzisiejszym t. j. 5. listopada odbywają się wybory do Sejmu. W razie uchylania się od tegoż obowiązku, każdy gospodarz, który nie przyjdzie głosować, dostanie na kwaterę kilkóch żołnierzy wraz z końmi. Wobec czego podaje się do wiadomości, żeby nie było gadania, że nikt o tem nie wiedział..."

— **Військова бранка в Східній Галичині.** Нам пишуть з Долинського повіту: В селі Герині в ночі з 2. на 3. січня застрілив польський жовнір **Йосифа Гошовського**, який не ставився до бранки. Подробиці пізніше.

— **Посвячення памяткової таблиці в Ліську.** Нам пишуть: На днях відбулося в Ліську святочне відслонення та посвячення памяткової таблиці здвигненої старанням парохіян і рідні для вшанування памяти **о. Григорія Секели**, заслуженого пароха Ліська, який невсипучим трудом і працею цілого свого життя підніс з глибокого занепаду ліську парохію, вратував ліське міщанство перед винародовленням. Якраз тепер показалися успішні овочі праці ревного трудовника на народній ниві, доброго пастиря, що в цілости посвятився праці для свого народа, а якому не судилося навіть умерти між своїми, а далеко на чужині в Горициї.

— **Польський соймовий посол злодієм.** У Варшаві арештовано бувшого посла до польського сойму під замітом... крадежі 120 штук столового накриття, якого частину найдено в нього при ревізії.

— **Вп. Передплатників в Чехословаччині** просимо отсим складати передплату на наш часопис в Банку Чеських Леґіонів в Празі на конто Видавничої Спілки „Діло" у Львові, а нас повідомити листівкою. — *Адміністрація.*

— **Канцелярія Т-ва „Просвіта"** подає отсим до відома, що календар на 1923 р. вже вичерпаний, тому проситься не надсилати замовлень на календар. В справі запитів та інформацій всякого роду проситься долучати оплату почтову на відповідь, бо в противнім случаю не будеться дотичних письм зовсім узгляднити. — *Канцелярія Т-ва „Просвіта"* Львів, Ринок 10. III 1-2

— **Поширення жіночої кооперативи „Труд".** В послідних днях поширив львівський „Труд" свої робітні суконь і білля, занявши кілька нових світлиць, та приняв нові робочі сили. Повідомляючи про се наше П. Т. Громадянство, просимо звертатися до нас з всякими роботами білля і суконь, як і їх направою й перерібкою, а вони, впевняємо, будуть виконані зі смаком, совісно й не дорого. **Поручаємо також наш склеп, що веде гуртом і подрібно кравецькі додатки, нитки до шиття й вишивання, канви, гафти,** шифони, дими, всипи, вишивані краватки, сорочки, народні строї і и. Львів, Ринок, ч. 39. вл. дім I. і II. поверх. — Дирекція. XV 4-10

Товариство УКРАЇНСЬКА ЗАХОРОНКА подає до відома, що

Традицийний Великий - - - - - - - - - - - - - - - - Маланчин Вечір

відбудеться в суботу, дня 13. січня 1923. у відновленій **великій салі „Народного Дому"** при дуже богатій програмі і при співучасти наших найгарнійших артистичних сил.

ЗАПРОШЕННЯ набувати можна від четверга 11. I. від 11—1 год. у Книгарні ім. Шевченка, від 5—7 год. в комнатах „Української Бесіди". Проситься о скоре зголошування по запрошення, без яких вступ на салю буде безумовно зборонений.

ПРОГРАМА артистичних продукцій і товариських забав при супроводі музики буде в своїм часі оголошена. — Початок о 9. год. вечером. 1452а 1—1

Курс грошей.

Львів, дня 10. січня 1923.

Доляри американські	20.200—20.300
„ „ (1 і 2-ки	20.000—20.100
Доляри канадійські	20.000—20.100
„ „ (1 і 2-ки	19.800—19.900
Марки німецькі	2·15—2·25
„ „ (сотки)	2·00—2·15
„ „ (дрібні)	1·80—2·00
Леї румунські	100·00—105·00
„ „ (дрібні)	98·00—103·10
Корони чеські	550·00—565·00
„ „ (дрібні)	540·00—560·00
Австрійські тис. нов. ем.	580·00—600·00
„ „ ст. ем.	3.350·00—3.400·00
„ сотки нов. ем.	55·00—60·00
„ 50 кор.	80·00—100·00
„ 20 кор.	26·35—26·65
„ 10 кор.	12·00—13·00
„ 1. і 2-ки	0·60—0·00
Рублі 5-сотки	190·00—240·00
„ сотки	250·00—300·00
„ 25 ки	100·00—110·00
„ дрібні	0·65—0·70
„ думські 1.000-ки	20·00—25·00
„ „ 250 ки	15·00—20·00
Карбованці	1·00—1·10
Гривні	1·20—1·20
Франки французькі	1310·00—1360·00
Фунти стерлінгів	92500·00—93000·00
Франки швайцарські	3350·00—3425·00

Золото:

20 кор.	76.000·00—78.000·00
20 франк.	72.000·00—74.000·00
20 марк. нім.	84.500·00—85.500·00
Фунти стерлінґи	72.000·00—72.200·00
10 рубл;	97.000·00—99.000·00
Доляри	15.500·00—15.6000·00

Срібло:

Корони австр.	1.400·0—1.450·00
5 кор. австр.	6.800·00—6.900·00
Фльорени австр	3.500·00—3.600·00
Рублі	5.600·00—5.700·00
Копійки	27·50—28·00
Доляри американські	10.500·00—11.000·00
„ „ полов. і ¼	9.800·00—9.900·00
Доляри канадійські	9.000·00—9.300·00
„ „ дрібні	8.500·00—8.700·00
Леї румунські	1.340·00—1.350·00

✝ Посмертні згадки.

Галя з Зельських Малишевська, жена залізничого урядника Володимира Малишевського упокоїлася по короткій і тяжкій недузі дня 4. січня с. р. у 40 році життя. 1459

ОПОВІСТКИ.

Головна Рада „С-У-ПР-У-ГА" взиває приватних службовиків взяти численну участь в похоронах бувшого прихильника нашої орґанізації Бл. п. надрадника Юліяна Січинського. 1465 1—1

Замісць святочних і новорічних желань Рідні і знакомим складає Марина Іжицька, Львів 2000 на пол. вязнів, 2000 на „Рідну Школу", 2000 на інвалідів і 2000 на молодь.

Цею дорогою складаю також 40 000 Мп. на „Рідну Школу", приноровлюючися до ухвали Загальних зборів Кружка У. П. Т. в Збаражі з дня 2. I. 1923 р. — **Евген Білинський.** 1457 1—1

На „Рідну Школу" зложили в Мп.: VII. кл. хлоп. школи ім. Грінченка з нагоди Різдва Христ. 2000, Іван Максимюк з Ясенова горішн. 20 вум. леів. чит. „Просвіти" в Голотках 2000, Дмитро Кіндибалюк з Нагірянки (збірка) 18 600, Йосиф Рибачевський упр. школи в Ляшках госп. мі то свят. бажань 10.000, Самбірські вязні з келії ч. 80. 7700, з келії ч. 89. 5200, за що щиру подяку складає Головна Управа У. П. Т. IX. 1—1

Замісць святочних і новорічних бажань Рідні і знайомим складаю 5000 Мп. на фонд преси. о. Е. Гаврилюк, Львів. 1—1

Хвальна Редакціє! Ми стрільці Скитальці, Укр. Гал. Армії, котрі скитаємось на чужині. В тузі за рідним Краєм і рідньою. Отож засилаємо Вам щирий привіт і Веселих і Щасливих Свят Рожд. Христ. як і рівнож посилаємо цю бідну жертву на оборону рідного Краю в квоті 210 Чк. розділено по половині на „Рідну Школу" і на вязнів. Спис Жертводавців: Василь Бринський 20, Данило Федишин 10, Михайло Жигало 20, Микола Гошовський 6, Іван Гринюк 5, Петро Будз 10, Федір Чупрей 10, Стефан Форліта 15, Федір Францив 5, Михайло Решегівський 20, Михайло Репетило 7, Сенко Кіндзерський 5, Іван Кінаш 5, Федір Ковальчук 5, Іван Кузьмяк 5, Іван Молочковський 5, Іван Місяйло 5, Василь Мармура 5, Іван Панезник 7, Семен Пришляк 5, Володимир Телехович 5, Микола Окопський 10, Максим Сватко 10, Прокіп Симанюк 10. Разом сума 210 корон чеських. Градець Королевий дня 2. I. 1923. Ukr. odd. č. 26. Hradec Kralove. Č. S. R. 1—1

Дрібні оголошення.

ЕЛЕҐАНТНИЙ капелюх можна купити лише в складах першої краєвої фабрики капелюхів Рудольфа Найвельта, площа Марійська 8, вул. Казимирівська ч. 25, Городецька 72, Бальонова 3. XXVI 1 4

ШАФА на діточі одяги на продаж Жовківська 28. 1454 1—1

ПАРОХІЯ Селиска — 64 м. ґр., 2000 душ, 2 церкви (нові), на тім добрім, правім березі Сяну, дуже здорова і гарна, кліматична, війнами неторкнена підгірська околиця, нафтовий терен, гарне мешкання — до заміни за відповідну на Руси, без огляду на епархії. Инші прикмети листом. О. Савойка, п. Динів 1461 1—5

АБСОЛЬВЕНТ ґімназійний прийме лекцію з низших ґімназійних кляс. Ласкаві зголошення Котів Вол., Сколе. 1462 1-1

ПРОМИСЛОВЕЦЬ з доходом звиж міліона Мп. місячно, старший вже і здоровий, одружиться з женщиною гр.-кат. обряду, можливо бездітною, в віці від 46—56 літ не поганою, а передовсім господарною і лагідної вдачі. Маєток пожаданий для поширення підприємства, але не конечний. Ласкаві неанонімові дописи, можливо зі знимкою прошу під „Промисловець" до „Гром. Вістника". Дискреція запевнена. 1463 1—1

КАВАЛЕР літ 40 машиніст на добрім становиску, з реальністю, оженится з панною або вдовою до 35 літ, гарною, лагідною та інтеліґентною. Посаг не конче, посередництво винагороджу. Ласкаві зголошення до адміністрації під „Вдовець". 1466 1—2

ТОРГОВЛЯ делікатесів і комната до снідань на провінції пошукує касієрки і практиканта. Зголошення до адміністрації під „Посада I". 1467 1—1

ГОСПОДИНЯ до ведення кухні ученицям потрібна. Хамикова. вул. Потоцкого ч. 14/1. 1436 2—3

СТАРША бездітна женщина, добра кухарка зістане прийнята. Голоситися в канцелярії „Союз Українських Інвалідів", Руська 3, II. поверх. XXVII 3—5

ДРУКАРНЯ і фабрика печаток I. ФРІДМАНА Львів, вул. Сикстуська 2 і 4, виготовлює гарно і дешево всякі друки та печатки. 1375 3-10

РУСАЛКА гарний малий календарик на 1923 р. в двох красках всюда до набуття. Ціна 3500 за 10 примірників. „Як вести життя?" ціна 2000 (з пересилкою 2,300). Замовлення приймає: А. Окпиш, Львів Кадецька 4. 1343 5—5

КОЖДИЙ Українець, особливо фаховець повинен бути членом Українського Будівельного Союза у Львові, ул. Оссолінських, 6. Уділи по 5.000 мп., вписове 100 мп. XVI 5—10

НА ПРОДАЖ для Американців поверх 6 (шість) моргів доброго ґрунту в Зубенську п. Ліско. Зголошення в канцелярії адвоката д-ра Р. Секели в Перемишлі, вул. Фредра ч. 6. 1440 а) 2—3

ПОШУКУЮ сейчас служачого до склепу куфрів і торб Леопольда Розенцвайґа, Львів вул. Сикстуська 5. Мешкання зі світлом. 1442 2—2

Надзвичайні Загальні Збори

Кредитового товариства „НАДІЯ"

в МУШИНІ

відбудуться дня 21. січня 1923 р, 6 год. і по полудни у власнім домі в Мушині з слідуючим порядком дневним:

1) Відчитання протоколу з послідних Загальних Зборів,
2) Ліквідація Товариства,
3) Внесення.

Коли в означеній годині не явиться достаточне число членів, відбудуться ті самі збори в тій самій домівці, з тим самим порядком дневний без огляду на число присутних членів.

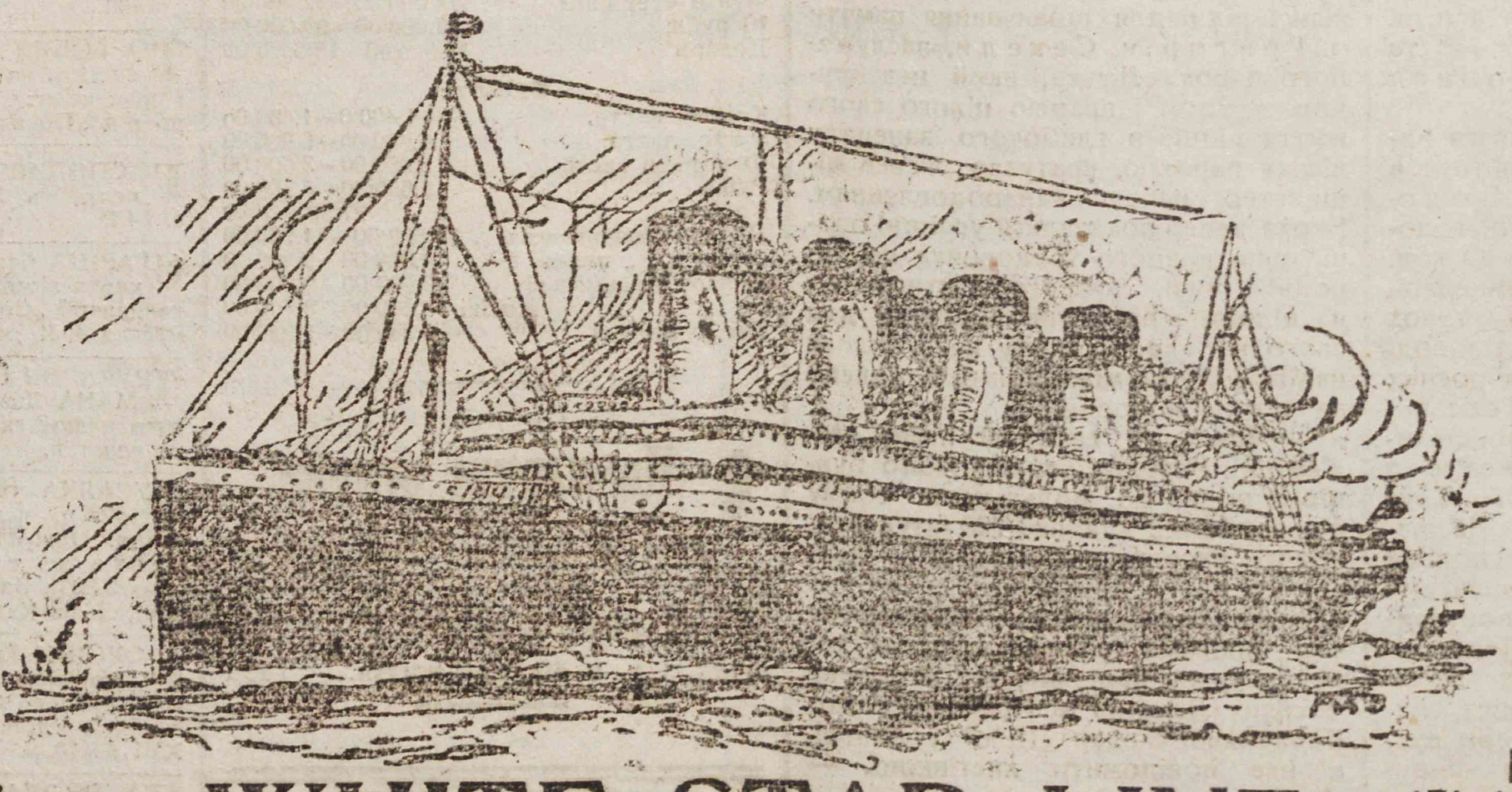
Мушина, дня 6. січня 1923 р.

За Управу: *Трускавецький П.* За Надзірну Раду: *Костів Іван.*

(Позір! Ще одні Загальні Збори відбудуться дня 11. лютого 1923. з тим самим порядком дневним.) 1455 12—

Дуже важне для реемігрантів до Америки.

Европа-Америка 4½ днів через Океан

Европа-Канада 4½ днів через Океан

Корабельне Тов-о „WHITE STAR LINE“ (Лінія Білої Зорі)

Кождий, хто хоче повернути до Америки, незалежно коли прибув до краю і чи має американський пашпорт, **нехай зголоситься до наших бюр** і одержить потрібні вказівки для одержання візи Американського Консуляту на виїзд до Америки і буде висланий без труднощів до місця вїзду в Америці.

ТЕРНОПІЛЬ, Тарновського ч. 5. і ЛЬВІВ, Городецька ч. 36.

УВАГА! Спішіться, бо кількість реемігрантів до Америки є на вичерпанню.

КІНОТЕАТРИ

КОПЕРНИК і МАРУСЕНЬКА

висвітлюють від середи 10. січня 1923. велику драму в одній серії, яка своєю красою, богацтвом вистави, містерною режісерією, доброю грою славних акторів і зайнтересуванням перевисшає усі досі істнуючі фільмові архитвори. Історія чудової і нещасливої французької королевої п. з.

„МАРІЯ АНТОНІНА“

В головній ролі славна італійська краса ДІЯНА КАРЕННЕ.

НИТКИ вс. рода, до шиття і вишивання, великий вибір вишивок, канва, полотна, шифони, дими, всипи, кльоти і и., гуртом і на дрібно продає дешево і поручає свої від 22 літ ведені роботи сукон і білля. XV. 8-20

ЖІНОЧА СПІЛКА ПРОМИСЛОВА — „ТРУД“ — ЛЬВІВ, — Ринок ч. 39.

На Новий Рік

поручає найдешевше мужеські і жіночі сорочки, торбинки, жіночі хустинки, рукавички, перфумерію і т. п. **J. Штайнбрух**

ЛЬВІВ, вул. Трибунальська 1, (Ріг Ринку). 1396 4—5

КАЛЕНДАР-АЛЬМАНАХ

„ДНІПРО“

Ціна 2.500 Мп.

З пересилкою 300 Мп. дорожче.

Рецензії в пресі дуже прихильні. (Літ.-Наук. Вістник ч. 8. — Український Голос ч. 48).

Продається у всіх книгарнях.

Адміністрація Календаря-Альманаха „Дніпро“, Львів, Ринок 43/I. 1351 Можна за післяплатою. 7—0

Термосові фляшки як також запасові вкладки до них поручає по фабричних цінах **С. ФЕДЕР, Львів, вулиця Сикстуська 7.** 1394б 6-8

ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ

Повітового товариства кредитового „ЗГОДА“

стов. зареєстр. з обмеж. порукою

в КОПИЧИНЦЯХ

відбудуться дня 20 січня 1923 р. з слідуючим порядком нарад:

1) Відчитання протоколу з послідних загальних зборів,

2) Зміна статута товариства в ціли узгіднення його з постановами кооперативного закона,

3) Вибір Управи. 1456 1—1

Важне для повертаючих з Америки.

Сейчас на продаж ціле господарство і новий ропний млин з цілим уряджениям в селі Малашівці. тернопільського повіту. Залізнича стація і почта Глубічок великий (к. Тернополя). 1464 1—5

„КОЛЮБІН“ Новоотвертий конфекційний маґазин блаватних, суконних та модних товарів.

ЛЬВІВ, Собіського ч. 6.

1436 1—10

Кожда Читальня „Просвіти“ і Бібліотеки українських Товариств повинні негайно обновити, доповнити і впорядкувати

1353 5—10

:: СВОЇ БІБЛІОТЕКИ ::

Всякі інформації, поради і оплани закупна книжок, як також доставу українських і чужих видань виконує

Іван Калинович в Золочеві.

На всі запити відповідає відворотною поштою (по надісланню 300 мп. значками).

---

1 кг. золота

варта є тузин запасових ножиків до голення знаної марки „SALFERS“ С. Федера, так твердять панове, котрі стало їх вживають. Хто сумнівається про те, хай переконається.

Виключний склад С. Федер Львів, вул Сикстуська 7

Для відпродавців догідні услівя.

1394в 6-8

ПОЛЬСЬКИЙ ҐАРАНТІЙНИЙ БАНК С. А.

ВІДДІЛ У ЛЬВОВІ, ВУЛ. ТРЕТОГО МАЯ Ч. 11.

Центральне заведення у Кракові

ТЕЛЕФОН 744 і 862.

Жировий рахунок: П. К. П. у Львові.

Телеґрафічна адреса: „ҐВАРБАНК“.

Девізовий Банк

перепроваджує всі трансакції, що входять в обсяг банковости.

1460 1—2

Всі Українці купують

на Свята лише

у НАШИХ ІНВАЛІДІВ

ЛЬВІВ, вул. ВАЛОВА ч. 31.

Склеп заосмотрений у всі святочні товари

Памятайте на народний обовязок, не жалуйте кілька кроків ходу!

XXVII 4—5

Гроші заощадить собі кождий купуючий СВЕТЕРИ, ШАЛІ, ҐАРНІТУРИ, ПАНЧОХИ, РУКАВИЧКИ, ТОРБИНКИ, ПАРАСОЛІ м. і д., ПАЛИЦІ, БІЛЛЯ МУЖЕСЬКЕ і т. п. - - -

1394 6—8

у С. ФЕДЕРА, Львів, вул. Сикстуська ч. 7

За редакцію відповідає Ол. Кузьма.

З друкарні Спілки „Діло“ Львів, Ринок ч. 10